

A Szent István Akadémia és a „Dante 600”

A hazai tudományos élet Dante halálának 600. évfordulójáról 1921–1922-ben számos eseménnyel emlékezett meg. Ezek közül a Dante-kutatás az 1920-ban megalakult Korvin Mátvás Társaság¹ rendezvényeit tartja elsősorban számon, amelyeknek a Magyar Tudományos Akadémia adott otthont. A Korvin Társaság rendezvényeiken a tudományos előadások mellett versfelolvasások, pl. Babits-fordításrészletek és zenei programok is szerepeltek. A Társaság folyóirata, a *Corvina* 1921. évfolyamának 2. száma röviden beszámol ezekről, (*Corvina*, 1921, 89–94) valamint a Magyar Nemzeti Múzeumban 1921. november 6-án megnyitott Dante-kiállításról és hangversenyekről is. (SZABÓ 2003, 76; *Corvina*, 1921, 93)

A többi fővárosi, vagy a magyar vidéken megtartott megemlékezésről azonban a kutatástörténet eddig nem, vagy alig vett tudomást, pedig áttekintésükből az tűnne ki, hogy a társadalom nagy részét elérő, a napi és hetilapok révén szemlézett rendezvénysorozatról volt szó. Rövid előadásomban ezek közül az 1915–1916 fordulóján megalakult Szent István Akadémia rendezvényének szervezését és hatását szeretném vázlatosan ismertetni, segítségül hívva az akadémia korabeli jegyzőkönyveit és a sajtóközléseket.

Az első világháború, két forradalom és a trianoni országvesztés után vagyunk. Az elszigeteltségbe került országnak és intézményeinek nemcsak saját szervezeti kereteit, hanem nemzetközi kapcsolatait is újjá kell szervezni, így a Szent István Akadémiának is. Több tag a megszállt és elcsatolt területen rekedt, velük a kapcsolattartás megnehezült. Román uralom alá került pl. a Torontál megyei Zsombolyán élő Csicsáky Imre, aki az *Isteni színjáték*ból hét éneket fordított le kommentárokkal. (*A Szent István Akadémia Értesítője*, 1936, 61; Vö: SZABÓ 2003, 70) Az 1920. február 27-i gyűlésen a kiküldött igazoló bizottság elnöke előterjesztette jelentését, amely szerint egyeseket kizártak, mások kiléptek. (*A Szent István Akadémia Értesítője*, 1920, 77–78.)

Az 1915–1916 fordulóján megalakult Szent István Akadémia tagjai között többen is foglalkoztak ezekben az években Dante költészetével és munkásságával: fordítottak, elemeztek. Néhány nevet említve: Balanyi György, Várdai Béla, Sík Sándor,

1 A Korvin Mátvás Magyar–Olasz Tudományos, Irodalmi, Művészeti és Társadalmi Egyesület, olaszul Società Ungherese-Italiana Mattia Corvino di Scienze, Lettere, Arti e Relazioni Sociali. 1920. május 2-án alakult meg Berzeviczy Albertnek, az MTA elnökének kezdeményezésére. Négy Dante-ülésszakot tartottak a Magyar Tudományos Akadémián 1921 májusában és júniusában, amelyeken részt vett és előadást tartott (a hivatalos és formális beszédekén túl) többek között Balanyi György, Ferenczi Zoltán, Zambra Lajos, Schütz Antal, (Koltay-) Kastner Jenő és Kaposy József. (SZABÓ 2003, 75–76, lásd még *Corvina*, 1921, 89–94).

Koltay-Kastner Jenő, Csicsáky Imre, Concha Győző, Harsányi Lajos, Schütz Antal, Zambra Lajos.

Az 1920. december 17-i együttes akadémiai ülésen jelentette be Reiner János² főtitkár, jogász, egyetemi tanár, hogy Dante halálának hatszázados évfordulójára Várdai Béla³ irodalomtörténész, középiskolai tanár, a Szent István Akadémia tagja (1918) javaslatára az elnökség egy állandó Dante-bizottság szervezését tervezi. (*Szent István Akadémia Értekezések* 1920, 193–194.) Időközben a ravennai Dante-bizottság titkára, Giuseppe Stanghetti levéllel fordult a budapesti kir. magy. Tudományegyetem rektorához, Hanuy Ferenc professzorhoz, a későbbi pécsi kanonokhoz,⁴ a Szent István Akadémia alapító tagjához, hogy szervezzék egy Dante-bizottságot Magyarországon. Felkérését Lorenzo Schioppa pápai nuncius⁵ is támogatta. Hanuy Ferenc a bizottság és a megemlékezések szervezésére a Szent István Akadémiát kérte fel.

Az Akadémia ezt követően az 1921. január 21-ei rendkívüli együttes ülésén határozta el, hogy a Dante-tanulmányok rendszeres folytatása s a Dante-kultusz terjesztése céljából megszervezi állandó Dante-bizottságát, amelybe belső és külső tagokat hívott meg. A 34 tagból 27 személy volt a Szent István Akadémia tagja, 7 pedig külsős. A bizottság díszelnökei, társelnökei, főtitkára és titkárai, valamint védnökei

- 2 Reiner János (Nagybecskerek, Torontál m., 1865. június 22. – Budapest, 1938. augusztus 27.): jogász, egyetemi tanár. A gimnáziumot Gyulafehérvárt, a jogot Budapesten végezte, ahol 1886-ban jogi, 1887-ben államtudományi doktorrá avatták. 1889-ben ügyvédi oklevelet szerzett, a budapesti egyetem az egyházjog magántanárává képesítette s kinevezte az államtudományi államvizsgabizottság tagjának. 1894-ben az ügyvédvizsgáló bizottság és a Szent István Társulat tudományos és irodalmi osztályának tagja lett. Királyi kinevezéssel (a kar javaslata nélkül) 1903 szeptemberétől egyetemi nyilvános rendkívüli, majd 1915. október 15-től 1935. július 1-ig, nyugdíjazásáig az egyházjog nyilvános rendes tanára. Magánjoggal foglalkozott. 1902. május 9-től a MTA I., 1915-től a Szent István Akadémia III. osztályának tagja, 1916–1937 között főtitkára. Élete alkonyán szépirodalommal is foglalkozott. (KatLex XI. 2006, 541).
- 3 Várdai (1900-ig Weismann) Béla (Németcsentmihály, Temes m., 1879. július 1. – Budapest, 1953. február 23.): gimnáziumi tanár. – Szatmárnémetiben érettségizett, a budapesti egyetemen 1900-ban doktori és magyar–latin szakos középiskolai tanári oklevelet szerzett. 1900-ban Beöthy Zsolt mellett az egyetem esztétikai gyűjteményének gyakornoka lett, 1905-től tanított, 1913 és 1939 között, nyugdíjazásáig a X. ker. tisztviselőtelepi Széchenyi István gimnázium tanára volt. 1911–1912-ben féléves ösztöndíjjal Franciaországban élt, ahol megismerte a francia katolikus irodalmat. 1915-ben a Szent István Társulat Tudományos és irodalmi osztályának, 1918-tól (?) a Szent István Akadémia III. osztályának tagja, 1926–1935 között a III. osztály titkára, 1936 és 1953(?) között a III. osztály elnöke, 1936–1944(?) között a Szent István Akadémia igazgatótanácsának tagja. – Megvédte Madách Imre *Az ember tragédiáját* a túlzó katolikusok borúlátó vádjával szemben, megmentette a feledéstől Gárdonyi Géza hátrahagyott műveit, katolikus erkölcsi szempontból elemezte Herczeg Ferenc regényeit. Ő adott teret a *Katolikus Szemlé*ben a vidéken föltűnt, fiatal katolikus íróknak, a Kisfaludy Társaság megbízásából máig mértékadó Mikszáth-életrajzot írt. (KatLex. 2XIV. 2009, 770–771.)
- 4 Hanuy Ferenc pécsi egyházmegyei római katolikus pap, 1906-tól az egyháztörténet, 1908-tól az egyházjog nyilvános rendes egyetemi tanára a budapesti egyetemen, 1920–1921-ben rektor. A Szent István Akadémia alapító rendes tagja (1915). (KatLex IV. 1998, 580–581.)
- 5 Schioppa, Lorenzo (1871–1935) nápolyi érsek, a Szentszék első nunciusa a háború utáni független Magyarországon. (KatLex XI. 2006, 945.)

nemcsak az italianistákat képviselték, hanem – nyilván támogatókat keresve – lefedték a magyar tudományosság, a közelet, a politikum fontosabb képviselőit és a katolikus egyház intézményeit is. A tagok megbízatása három évre szólt. A Dante-bizottság díszelnökeit (Csernoch János bíboros-hercegeprímás, Lorenzo Schioppa pápai nuncius, József főherceg), társelnökeit (Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök, Rott Nándor veszprémi püspök, Berzeviczy Albert az MTA elnöke, a Kisfaludy Társaság másodelnöke, a Korvin Társaság elnöke, Gieswein Sándor a SZIA elnöke, Fraknói Vilmos prelátus, kanonok, Vass József vallás- és közoktatási m. kir. miniszter (katolikus pap), Hanuy Ferenc a m. kir. Tudományegyetem rektora (katolikus pap), főtitkárát (Reiner János, a SZIA főtitkára), titkárait (Pasteiner Iván,⁶ Szentirmay Imre, Zambra Lajos)⁷ és tagjait az 1921. február 4-i ülésen választották meg.

A bizottság megalakulásának folyamatát beárnyékolta egy belső vita, melynek végeredményeként az Akadémia alapító elnökétől, Gieswein Sándortól megvonták a bizalmat és helyére az 1921. május 7-i együttes ülésen Apponyi Albert gróftól elnöknek, Székely Istvánt pedig másodelnöknek megválasztották. (*A Szent István Akadémia Értesítője* 1921, 131–133; SZABÓ 2003, 75–76.) Ezt követően a Dante-bizottság társelnöki pozíciójában is megtörtént a váltás.

Ha megnézzük a korabeli rendezvények szereplőit, azt látjuk, hogy csaknem mindenütt ugyanazok a személyek szerepeltek: irodalmárok, művészettörténészek, történészek, Rómában végzett katolikus papok. A társaságok közti személyi összefonódásokat is megfigyelhetjük, hiszen a Szent István Akadémia képviselői közül többen tagjai voltak a Korvin Mátyás Társaságnak és a Magyar Tudományos Akadémiának is. A Szent István Akadémia Dante-bizottságából Pál József Babits Mihályt hiányolja. Mellette megemlíthető még „nagy hiányzóként” Kaposy József⁸ is, akit a legnagyobb dantistaként említenek a 20. század elején. Munkásságára épített a Korvin Mátyás Társaság is, ám a papi pályát elhagyó s házassága miatt a református egyházba áttért Kaposy valószínűleg nem volt kíváncsi a katolikus egyházas körökben.⁹

A Szent István Akadémia kebelében szervezett Dante-bizottság hivatalosan 1921. május 19-én alakult meg. Az ülésen vita bontakozott ki a bizottság megnevezéséről annak tükrében, hogy a Szent István Akadémia milyen jellegű megemlékezést kíván tartani. Végül Hanuy Ferenc javaslatát fogadták el, s úgy döntöttek, hogy a bizottság neve *Magyar Katholikus Dante-Bizottság* legyen. Ezzel kívánták jelezni, hogy a bizottság a katolikus világ Dante-ünneplésébe kapcsolódik bele, míg a többi

6 Pasteiner Iván (1987–1963) jogász, könyvtári főigazgató.

7 Zambra Alajos jogász, történész, irodalomtörténész (Fiume, 1886 – Budapest, 1947). Középiskolai tanulmányait a fiumei magyar királyi állami főgimnáziumban végezte. Budapesten jogi és bölcsészeti tanulmányokat folytatott, majd a bölcsészkar tanáraként oktatott 1920 és 1947 között.

8 KANDER Ábel, *Kaposy József Dante-kutató és fia, dr. Kaposy Ferenc belgyógyász* <https://kozvilagitas.blogspot.com/2017/07/kaposy-jozsef-dante-kutato-es-fia-dr.html> – az utolsó megtekintés időpontja: 2022. 05. 26.

9 Uo. Haláláról a sajtó is megemlékezett: *Magyarság* 1922. november 9. 5., felemlítve, hogy halála előtt pápai engedéllyel visszatért a katolikus egyházba és minden szentséggel megerősítve hunyt el.

emlékező hazai intézmény Dantét – ahogy említették – „általános kultúrszempontról” ünnepli. (*A Szent István Akadémia Értesítője* 1921, 148.) Reiner János főtítkárral szerint Dante *Divina Commediája* „igazában tíz keresztény század alkotása; csupán az összeállítás Dantéé”. A főtítkárral munkaprogram-javaslatot terjesztett fel.

Kiegészítésül Hanuy Ferenc javasolta, hogy a Bizottság Dante ravennai sírjánál tartandó emlékünnepen képviseltesse magát. (*A Szent István Akadémia Értesítője* 1921, 148.) Ezt követően véglegesítették a bizottság már korábban összeállított névsorát. (*A Szent István Akadémia Értesítője* 1921, 149.)

A Dante-bizottság feladatául választotta még, hogy

1. Dante műveinek fordításáról gondoskodjon;
2. Dante életének és munkáinak ismertetésével foglalkozzon;
3. Dante műveinek költői, történelmi, bölcséleti, politikai s minden oldalú kiaknázását és feldolgozását munkálkodása körébe vonja;
4. a Dante-irodalom külföldi és hazai megnyilatkozásait és kiadásait ismertető évi értesítőt adjon ki;
5. gondoskodni fog arról, hogy a Dante-tudományról az Akadémia körében felolvasások útján is megemlékezés történjék.

Az átfogó szép célok és munkaprogram azonban csak részben váltak valóra. Végül is magyar küldöttség nem utazott Ravennába. Ehelyett 1921 szeptemberében levelet küldtek a ravennai Dante-bizottságnak, amelyben a nehéz körülményeket okolják, hogy Magyarország katolikusai csak lélekben állhatták körül Dante sírját. (*A Szent István Akadémia Értesítője* 1921, 150.; *Magyarország* 1921. szeptember 14. 6.)

Az ünnepi ülés azonban megvalósult. Az eredetileg 1922. január 29-re tervezett ünnepi ülést XV. Benedek, a dantista pápa halála miatt elhalasztották, és végül 1922. február 12-én tartották meg a fővárosi Vigadó nagytermében. A már kinyomtatott meghívó dátumát ezért a programfüzetben át kellett ragasztani. (1. kép) A konferencián Prohászka Ottokár *A középkori szellemi élet összefoglalása a Divina Commediában*,¹⁰ Concha Győző *De Monarchia*¹¹ és Schütz Antal *A Divina Commedia theológiai*

10 Prohászka Ottokár (1858–1927) megyéspüspök, „Magyarország apostola és tanítómestere” (sírfelirata), „a napbaöltözött ember” (Gárdonyi Géza). A király 1905. október 17-én székesfehérvári püspökké nevezte ki, X. Pius pápa 1905. december 11-én erősítette meg, december 21-én Rómában fölszentelték. Székét 1906. január 21-én foglalta el. Az I. világháború után az első nemzetgyűlésben Székesfehérvár képviselője, a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának elnöke. 1909. április 29-én az MTA levelező, 1920. május 5-én rendes tagjává választotta. 1915-ben a Szent István Akadémia alapító, 1926-ban a Kisfaludy Társaság tagja. (KatLex XI. 2006. 289–293.)

11 Concha Győző (1846–1933) jogász, egyetemi tanár. A jogot Pesten és Bécsben végezte. 1872-ben a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen magántanárrá képesítették, 1874-ben ugyanott az alkotmányi és közigazgatási politika nyilvános rendes tanára, 1892-től a politika nyilvános rendes tanára a budapesti egyetemen, 1913-tól a főrendiház tagja, 1927-ban a felsőház élethossziglan kinevezett tagja. 1886. május 6-án az MTA levelező, 1900. május 4-én rendes tagjává választotta.

1. kép Meghívó a Magyar Kath. Dante-bizottság Dante halálának 600. évfordulójára szervezett ülésére

*inspirációja*¹² előadásával, valamint Harsányi Lajos *Dante*¹³ című versével emlékezett meg Dante halálának 600 évfordulójáról. A négyoldalas vers teljes egészében Trianon szellemében és az 1921-re már újjáéledt, újjáélesztett magyar-olasz barátság jegyében fogant. Az évfordulós rendezvények áttekintése kapcsán Szabó Tibor nem említi

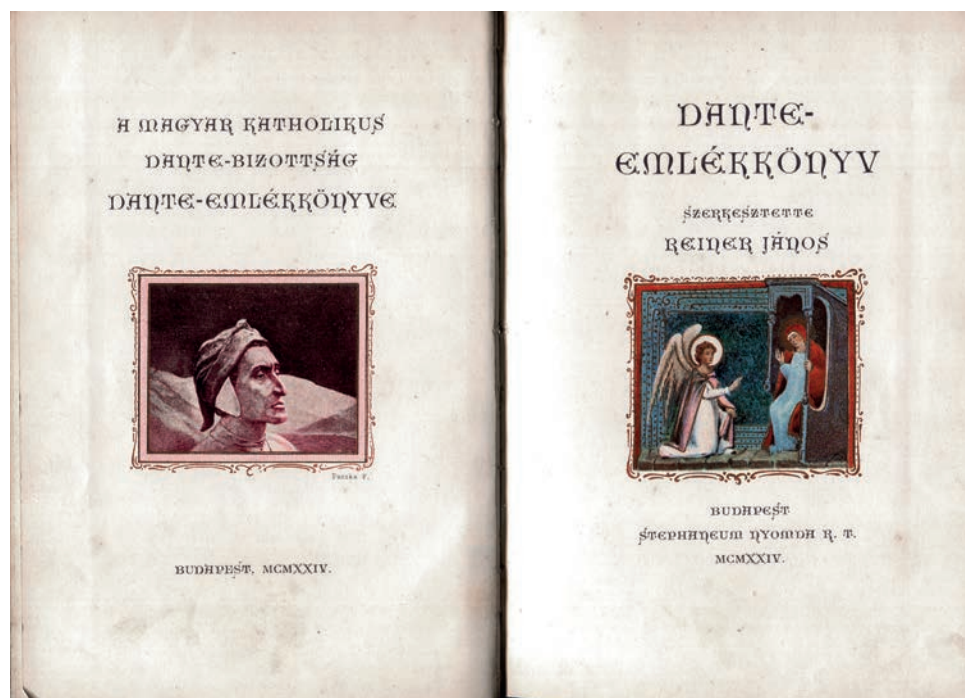
1915-ben a Szent István Akadémia II. osztálya tagjává választotta. Az EMKE választmányi tagja, az Erdélyi Katolikus Státus kolozsvári képviselője volt. (KatLex II. 1993. 274–275.)

12 Schütz Antal *OPSch* (1880–1953) egyetemi tanár. 1899-ben lépett a rendbe. 1916–1946 között, nyugdíjazásáig a budapesti egyetem hittudományi karán a dogmatika nyilvános rendes tanára, a hittudományi kar dékánja, 1940/41-ben az egyetem rektora. 1908-tól az Aquinói Szent Tamás Társaság titkára, 1930–1947 között elnöke; 1915-ben a Szent István Akadémia I. osztályának tagja; 1925. május 7-én az MTA levelező, 1938. május 6-án rendes, 1949. november 29-én tanácskozó tagja. 1930. október 21-én megkapta a Corvin-koszorút. (KatLex XI. 2006. 970–971).

13 Harsányi Lajos, harsányi (1883–1959) kanonok, költő. – 1907. június 29-én pappá szentelték. A Széchenyi, majd az Esterházy családnál nevelősködött. 1939-ben győri javadalmas kanonok és

a konferenciát, csak az Akadémia emlékkönyvét. (SZABÓ 2003, 76.) A Magyar Katolikus Dante-bizottság ünnepségéről a korabeli sajtó is tudósított. (*Az Est*, 1922. február 14. 3.) Az elhangzott előadásokat két év múlva, 1924-ben kisméretű, ám könyvészetileg elegáns, szépen szerkesztett, reprezentatív kötetben, a kultuszminisztérium és magánszemélyek (Wenckheim Sándor gróf) nagyvonalú (10 millió korona) adományának segítségével megjelentették.¹⁴ (REINER 1924, 155.) (2. kép)

Pál József nemrég elhangzott alapos elemzése a Dante-emlékkönyv tanulmányairól felment Prohászka Ottokár, Concha Győző és Schütz Antal előadásának részletezése alól. Ezeket, valamint Csernoch Jánosnak a Corvinában megjelent írását, és még több más szerző tanulmányát Szabó Tibor a teológusok Dante-képével azonosítja, amely a második világháború után néhány szerző vallásos értelmezésében folytatódik. (SZABÓ 2003, 77–80, 129–131.)

2. kép A Reiner János által szerkesztett Dante-emlékkönyv címoldala

komáromi főesperes. – 1921-ben a Szent István Akadémia III. osztálya, 1931-ben a Petőfi Társaság, 1936-ban a Kisfaludy Társaság tagjává választotta. – A Dante-ünnepségről megemlékezett a *Magyarság* című napilap február 7-i, 12-i és 14-i száma, kiemelve Reiner János gondos szervező munkáját. *Magyarság*, 1922. február 14, 9. (KatLex IV. 1998. 626–627).

- 14 A *Szent István Akadémia, Értekezések*, Főtitkári jelentés 1923. A sajtó is megemlékezett erről: *Magyarság* 1923. november 10. 6. – adományáért Wenckheimet az Akadémia az igazgatótanács tagjává választotta.

A Szent István Akadémia tudatosan ezt a katolikus Dante-értelmezést vállalta fel. Ennek előzményei közé tartozott, hogy már XIII. Leo és X. Pius pápa is nagy tiszteelője volt a költőnek. S ezt erősítette meg XV. Benedek, aki a ravennai érsekhez írott levélben és enciklikáival köszöntötte és szólította fel a katolikus világot „a legnagyobb keresztény költő” méltó megünneplésére.¹⁵

Az emlékkönyv záró írása Harsányi Lajos *Dante* című költeménye. (HARSÁNYI 1924, 87–90) Harsányi párhuzamot von a hazájától elűzött költő és a „letiport magyar” között, akiknek „Földje, bora, buzája, békesége / Eb harmincadján” és „Csak nézi rémült, elmerevült szemekkel / A pokolt, melybe hullt...”

„Beata Ungariád letiportan
Nyög ellene lábainál, de reád néz
S tudja, ha alszik is, ó, de nem halt
Meg az igazság!” [...]

„Ha tört hazája újra egész lesz,
Ujjongva ünnepel majd, olasz Dante,
Mert tudd meg, néki régi, egész hazája
Az a: Mennyország!”

A protestánsok sajnálkoztak, hogy őket kihagyták a megemlékezésekből, és tiltakoztak Dante katolikus kisajátítása ellen. Mellőzöttségi érzésüknek már a 19. század végén hangot adtak, miként Linberger István kézsmárki evangélikus lelkész, aki Dantét a „a XVI. századbeli reformációnak útegyengetői és előfutárai” közé sorolta. (LINBERGER 1897, 573) De a 600 éves jubileum kapcsán is, megállapítva, hogy „Dante a reformáció előtti reformáció történetének egyik legnagyobb alakja”, fogalmazott Masznyik Endre a pozsonyi evangélikus teológiai akadémia igazgatója. (MASZNYIK 1927, 4).¹⁶ Az Országos Kuruc-Szövetség 1921. november 15-én a fasori református egyháztanács nagytermében Dante-emlékülést tartott.¹⁷

A Dante-emlékünnepek nagy eseménye volt még a Magyar Nemzeti Múzeum Körcsarnokában Kaposy József és Czakó Elemér által rendezett Dante-kiállítás.¹⁸ A kiállítást Berzeviczy Albert, a Korvin Mátyás Társaság elnöke és Lorenzo Schioppa apostoli nuncius 1921. november 6-án nyitotta meg Gaetano Caracciolo, Castagneto

15 A későbbiekéről és a 700. évfordulóról lásd Ferenc pápa apostoli levelét: https://www.vatican.va/content/francesco/en/apost_letters/documents/papa-francesco-lettera-ap_20210325_centenario-dante.html - az utolsó megtekintés időpontja: 2022. 05. 26.

16 Bár Szénási Sándor 1965-ben megjelent tanulmányához kapcsolódva jegyzi meg Szabó Tibor, hogy a „szakirodalomban szinte egyedülálló ez a vélemény”, látjuk, hogy a 19. század végétől jelen van ez a gondolkodás protestáns körökben. (SZABÓ 2003, 130–131).

17 *Magyarság*, 1921. november 13. Előzetes hír. *Magyarság*, 1921. november 19. 8.

18 *Magyarság*, 1921. november 5-i száma részletes előzetes ismertetőt ad róla. A kiállítás november 6-án, vasárnap nyílt meg. *Magyarság*, 1921. november 5. 10.

hercege, budapesti olasz nagykövet jelenlétében. A kiállítás karácsonyig volt nyitva és több mint tízezer ember tekintette meg. Közöttük sok középiskolás is.¹⁹ Ebben szerepe lehetett középiskolában tanító tagjain keresztül a Szent István Akadémiának is, amely szerepvállalásával felerősítette Vass József kultuszminiszter felhívását, aki elrendelte, hogy Magyarország minden iskolájában előadást kell tartani Dantéről. (Az *Est*, 1921. szeptember 14. 3.) Vass József – láttuk – kultuszminiszterként társelnöke volt a Magyar Katolikus Dante Bizottságnak.

A gimnáziumok tanárai, diák önképzőköröi sorra rendezték Dante- emléküléseiket. Áttekintve a gimnáziumok, főreáliskolák évkönyveit 1921 és 1925 között, számos eseményről értesülünk mind Budapesten, mind vidéken (pl. Pápa, Szeged, Szarvas, Debrecen, Sátoraljaújhely), és nemcsak a katolikus, hanem protestáns (evangélikus, református) intézményekben is. A tanári előadások mellett diák önképzőköriak szerveztek műsort, vitték színre a *Commediát*, vagy pályázatot írtak ki.

Az egyetemi életben is érezni lehetett a nagy jubileum hatását. A budapesti egyetem hittudományi karán Schütz Antal: *Dante mint teológus*, Zambra Alajos pedig két kurzust is meghirdetett: *Dantológia* és *Dante Infernójának olvasata és magyarázata* címmel. (Az *Est*, 1921. szeptember 6. 3.) E tanárok tagjai voltak a Szent István Akadémiának.

Az Akadémia felhívása más tudományos társaságnál is meghallgatásra talált. A Petőfi Társaság például 1921 pünkösd hétfőjén (május 16.) tartotta Dante-megemlékezését, amelyen elhangzott Balla Ignác *Dante* című verse, majd pedig Erődi Béla olvasta fel megemlékezését. (Az *Est* 1921. május 18.) Az Aquinói Szent Tamás Társaságban 1921. december 21-én Kiss János irodalomtörténész, katolikus pap, a Szent István Akadémiának tagja, tartott előadást.²⁰ (*Religio*, 1922/1, 81.)

Szegeden a Dugonics Társaság 1921. december 11-én rendezett emlékünnepeket, amelyen Tonelli Sándor tartott előadást a költőről, s elhangzott Arany János *Dante*, valamint Juhász Gyula *Örök Beatricénk* című verse. Részletek hangoztak el az *Isteni színjáték*ból, s az estet Baranyi János zárta Liszt *Dante-szimfóniájának* zongoraelőadásával. (*Magyarság* 1921. november 26. 7) Az ünnepi megemlékezések áthúzódtak a későbbi évekre is. A La Fontaine Társaság pl. 1927. február 1-jén tartott Dante ülésén Csengery János, Vikár Béla, Somló István, Babits Mihály lépett fel. (*Esti Kurir* 1926. január 31. 8; *Magyarság*, 1926. február 2. 15.)

A világi sajtó rendszeresen hírt adott nemcsak a hazai, hanem a római Dante-ünnepekről, (Az *Est*, 1921. május 3. 7; Az *Est* szeptember 15. 8) a Dante műveinek ajánlását tartalmazó pápai enciklikáról (Az *Est*, 1921. május 10., 4), a budapesti

19 *Magyarság*, 1921. november 20. A 12. oldalon utal a látogatók között külföldiekre, iskolásokra tanáraik vezetésével és Csernoch János bíboros-érsek látogatására.

20 Kiss János (1857–1930) pap, egyetemi tanár. – A középiskolát Szegeden és Temesvárt, a teológiát Temesvárt és Budapesten végezte, ahol 1880. július 7-én pappá szentelték. 1887-ben a Szent István Társulat tudományos és irodalmi osztálya tagjává választotta. 1893-tól az Aquinói Szent Tamás Társaság alelnöke, 1915-ben a Szent István Akadémia alapító tagja. (KatLex VI. 2001, 898–899.)

Korvin Mátyás Magyar-Olasz Egyesület Dante-matinéiról, a Nemzeti Múzeum kiállításáról és a hangversenyekről is, még az elcsatolt területekről is.²¹ (*Az Est*, 1921. május 24. 7.; *Az Est*, 1921. június 7., 7.) Olasz előadók, mint pl. Colosanti Arduino *Dante a művészetben* címmel a Korvin Mátyás Társaság keretében megtartott előadása az élénkülő magyar–olasz tudományos kapcsolatok jele volt (*Az Est*, 1921. június 3. 7.). A kolozsvári magyar színtársulat is tartott emlékestet, amelyen részletek hangoztak el az *Isteni színjáték*ból. (*Magyarság*, 1921. szeptember 27. 8.)

Ebben a sorozatban a Szent István Tudományos Akadémia konferenciája és emlékkönyve révén az egyik legmaradandóbb esemény volt, mely tudatosan katolikus keresztény szempontból közelített az isteni költő nagy művéhez. S így elmondhatjuk:

Mens tua si genium scripti perceperit et cor,
vere tuus solum tum fiet iste liber.
Ha az elméd és a szíved érzékeli szellemét ennek az írásnak,
akkor ez a könyv valóban egyedül a tied lesz.²²

Bibliográfia

- HARSÁNYI Lajos (1924), *Dante*. In: REINER János (szerk.), *Dante-emlékkönyv*, Kiadja a Magyar Katolikus Dante-Bizottság Budapest Stephaneum Nyomda R.T. MCMXXIV. [1924] 87–90.
- KatLex = *Magyar Katolikus Lexikon I–XVI*, (1993–2013) Főszerk. Diós István. Szent István Társulat, Budapest.
- LINBERGER István (1897), Dante viszonya a reformációhoz. *Protestáns Szemle*, 573–581.
- MASZNYIK Endre (1927), Dante – és az egyház. *Hegyen épült város*, 1927. január 2. 2–4.
- REINER János (szerk.) (1924), *Dante-emlékkönyv*, Kiadja a Magyar Katolikus Dante-Bizottság Budapest Stephaneum Nyomda R.T. MCMXXIV.
- SZABÓ Tibor (2003), *Megkezdett öröklét. Dante a XX. századi Magyarországon*. Balassi Kiadó.

21 A *Magyarság* 1921. november 13-ei számában olvasható előzetes Hubay Jenő zeneszerző *Vita Nuova* című kantátájának december 12-i bemutatójáról, amelyet a Dante emlékév legkiemelkedőbb eseményének vél.

22 Idézet a meghívóból.